

Monika Kotowska

Instytucja mediacji w Polsce na tle problematyki przestępczości nieletnich

Studia Prawnoustrojowe nr 11, 267-274

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Monika Kotowska

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Instytucja mediacji w Polsce na tle problematyki przestępczości nieletnich

1. Cel i znaczenie wprowadzenia mediacji w polskim systemie karnym

Mediacja jako forma rozwiązywania sporów znana była już w czasach antycznych, jednak jej rozwój i formalne uregulowanie przypada dopiero na lata 70. XX w. Historia tej instytucji w Polsce jest jeszcze krótsza. Wiąże się z aktywnością Zespołu ds. Wprowadzenia Mediacji w Polsce przy Stowarzyszeniu Pomocy Osobom Uwięzionym i ich Rodzinom „Patronat”, które powstało w 1995 r. Wówczas członkowie tego Zespołu opracowali i rozpoczęli eksperymentalny program mediacji pomiędzy pokrzywdzonym a nieletnim sprawcą czynu karalnego¹.

Impulsem do wprowadzenia instytucji mediacji do polskiego wymiaru sprawiedliwości były głównie przepisy prawa międzynarodowego, zwłaszcza wspólnotowego. Ponadto zainicjowanie takich rozwiązań stanowiło odpowiedź ustawodawcy na wzrost przestępczości, jaki miał miejsce w Polsce w latach 90. i towarzyszący mu swoisty populizm penalny². Znalazł on swoich zwolenników wśród znacznej części społeczeństwa, a przede wszystkim

¹ I. Borkowska, *Rozwój mediacji w sprawach karnych w Polsce*, [w:] *Pozycja ofiary w procesie karnym – standardy europejskie a prawo krajowe*, pod red. T. Cieleckiego, J.B. Banach-Gutierrez, A. Suchorskiej, Szczytno 2008, s. 188.

² Populizm penalny to zespół społecznych przekonań, a także działań politycznych i legislacyjnych podejmowanych z programowym ograniczeniem roli ekspertów, współkształtowany przez media, charakteryzujący się surowym nastawieniem do przestępczości i brakiem współczucia dla jej sprawców. Szerzej na temat populizmu penalnego patrz niepublikowane referaty wygłoszone 24–27 września 2008 r. na Zjeździe Katedr Prawa Karnego w Szklarskiej Porębie: W. Zalewski, *Populizm penalny – próba zdefiniowania zjawiska*; M. Filar, *Rola mediów w kreowaniu zagrożeń i sprzyjaniu populizmowi*; A. Marek, *Niepowodzenie prób kompleksowej nowelizacji kodeksu karnego jako efekt sporu między populizmem a racjonalizmem*, T. Kaczmarek, *Racjonalny ustawodawca wobec opinii społecznej a populizm penalny*.

wśród przedstawicieli konkretnych partii politycznych. Włączenie do postępowania karnego rozmaitych form konsensualnego załatwienia sporu pomiędzy stronami stanowić miało alternatywę wobec sprawiedliwości retributywnej i związanej z nią koncepcji wprowadzania surowszego karania sprawców i orzekania długoterminowych kar pozbawienia wolności, które w praktyce często okazywały się nieskuteczne³.

Instytucja mediacji wprowadzona została do polskiego systemu prawa karnego w czerwcu 1997 r.⁴, a weszła w życie 1 września 1998 r. Zgodnie z regulacją zawartą w art. 320 k.p.k. mediację można było wówczas prowadzić jedynie w toku postępowania przygotowawczego oraz w postępowaniu sądowym – przy wstępnej kontroli oskarżenia. W aktualnym stanie prawnym instytucja mediacji unormowana jest w art. 23a k.p.k. Przepis ten został sformułowany i wprowadzony przez ustawę nowelizującą z 10 stycznia 2003 r. Nowelizacja w istotny sposób zmieniła kształt tej instytucji, przede wszystkim poprzez przeniesienie przepisu regulującego mediację z części dotyczącej postępowania przygotowawczego do przepisów wstępnych kodeksu. Niewątpliwie świadczy to o randze, jaką mediacji zamierzał nadać polski ustawodawca. Oznacza to również, że przepis art. 23a k.p.k. został jakby wyjęty „przed nawias” i może mieć zastosowanie w całym procesie karnym niezależnie od jego etapu⁵.

W chwili obecnej pokrzywdzony i oskarżony mogą skorzystać z instytucji mediacji zarówno gdy chodzi o postępowania wszczynane z oskarżenia publicznego, jak i prywatnego oraz w sprawach dotyczących wykonania bezwzględnej kary pozbawienia wolności. Samo postępowanie mediacyjne definiuje się jako dobrowolne i poufne porozumienie się stron znajdujących się w konflikcie w obecności bezstronnej i neutralnej osoby trzeciej – mediatora⁶.

Do mediacji mogą być kierowane sprawy, w których okoliczności popełnienia przestępstwa nie budzą wątpliwości. Istotne znaczenie ma także charakter konfliktu między stronami, który legł u podstaw popełnienia czynu. Jak wskazuje praktyka, w przypadku przestępstw będących skutkiem wieloletnich konfliktów istnieje niewielka szansa, aby postępowanie mediacyjne

³ Problem nieskuteczności klasycznych form karania, a przede wszystkim długoterminowych kar pozbawienia wolności podnoszony był już w wielu opracowaniach naukowych. Patrz np. J. Consedine, *Sprawiedliwość naprawcza. Przywrócenie ładu społecznego*, Warszawa 2004, s. 36; M. Cieślakowski, B. Wasowicz, *Polityka karna za przestępstwa zabójstwa w orzecznictwie Sądu Wojewódzkiego w Jeleniej Górze w latach 1976–1985 ze szczególnym uwzględnieniem przyczyn wymierzania kar eliminacyjnych*, [w:] *Przestępczość przeciwko życiu i zdrowiu w Wielkopolsce. Problemy Kryminologiczne Wielkopolski*, pod red. A. Ratajczaka, Poznań 1986, s. 503–509.

⁴ Ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. nr 88, poz. 553 z późn. zm.); ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. nr 89, poz. 55 z późn. zm.).

⁵ J. Grajewski, [w:] J. Grajewski, L.K. Paprzycki, M. Płachta, *Kodeks postępowania karnego*, t. 1, Kraków 2003, s. 125.

⁶ A. Gorczyńska, *Mediacja w postępowaniu przygotowawczym*, „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 6, s. 117.

odniosło trwały, pozytywny skutek. Wskazuje się natomiast, iż efektywna mediacja ma miejsce najczęściej wówczas, gdy przestępstwo miało charakter jednostkowy, przypadkowy, a jego podłożem były codzienne międzyludzkie konflikty, zwłaszcza w małych, zamkniętych społecznościach⁷. Ewa Bieńkowska wskazuje⁸, że instytucji tej nie powinno się stosować przy przestępstwach godzących w dobra tak abstrakcyjne, jak ludzkość, pokój, bezpieczeństwo lub integralność państwa, dobro wymiaru sprawiedliwości.

Pomyślnie zakończenie postępowania mediacyjnego niesie ze sobą wiele korzyści wpływających na samą reakcję prawną na przestępstwo oraz wymiar kary. Zalicza się do nich:

- orzeczenie kary lub środka karnego w łagodniejszym wymiarze niż w sytuacji bez przeprowadzenia mediacji, w szczególności poprzez zastosowanie nadzwyczajnego złagodzenia kary oraz odstąpienia od jej wymierzenia;
- skazanie bez rozprawy lub dobrowolne poddanie się karze, skracające istotnie postępowanie karne;
- zastosowanie środka probacyjnego, głównie warunkowego umorzenia postępowania karnego, ale również warunkowego zawieszenia wykonania kary;
- bezwarunkowe umorzenie postępowania karnego przy przyjęciu przesłanki znikomej społecznej szkodliwości czynu albo w efekcie cofnięcia wniosku o ściganie przez pokrzywdzonego⁹.

2. Instytucja mediacji w świetle ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich

Do czasu wejścia w życie nowelizacji do ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich z dnia 15 września 2000 r. (Dz.U. nr 91, poz. 1010) instytucja postępowania mediacyjnego funkcjonowała jedynie eksperymentalnie. Pierwszy projekt mediacji w sprawach nieletnich powstał w październiku 1995 r., a w marcu 1996 r. został zaakceptowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Utworzono wówczas pięć eksperymentalnych ośrodków mediacji: w Zielonej Górze, Skarżysku Kamiennej, Pile, Poznaniu i Warszawie. W 1999 r.

⁷ J. Karaźniewicz, M. Kotowska, *Ocena funkcjonowania postępowania mediacyjnego w sprawach karnych na przykładzie Sądu Rejonowego w Olsztynie*, [w:] *Ocena funkcjonowania porozumień procesowych w praktyce wymiaru sprawiedliwości*, pod red. C. Kuleszy, Warszawa 2009, s. 268.

⁸ Zob. E. Bieńkowska, *Mediacja i porozumienie*, „Gazeta Sądowa” 1998, nr 3, s. 32; E. Bieńkowska, *Mediacja w polskim prawie karnym. Charakterystyka regulacji prawnej*, „Przeгляд Prawa Karnego” 1998, nr 18, s. 27.

⁹ D. Kurzelewski, *Wpływ prawa karnego materialnego na mediacje między pokrzywdzonym i oskarżonym – wybrane aspekty*, [w:] *Współzależność prawa karnego materialnego*, pod red. Z. Cwiakalskiego i G. Artymiak, Warszawa 2009, s. 366.

Ministerstwo Sprawiedliwości rozszerzyło eksperymentalny program na cztery kolejne sądy rodzinne, tj. sąd w Brodnicy, Toruniu, Żarach i Lublinie¹⁰. Program opierał się na rozwiązaniach normatywnych ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Korzystano jednocześnie z doświadczenia mediacyjnego innych krajów Europy, Stanów Zjednoczonych i Nowej Zelandii¹¹. Udały – jak go oceniono – eksperyment i postulaty zwolenników mediacji, by przekształcić go w zwykłą praktykę, zaowocowały wprowadzeniem instytucji mediacji do postępowania w sprawach nieletnich¹².

Nowelizacja wrześniowa, wzmacniając rolę pokrzywdzonego, w art. 3a dała także sądowi pewien alternatywny sposób reagowania na niepożądane zachowania nieletniego, wprowadzając w każdym stadium postępowania możliwość kierowania sprawy do instytucji lub osoby godnej zaufania w celu przeprowadzenia postępowania mediacyjnego¹³. Na podstawie delegacji ustawowej zawartej w § 3 art. 3a wydane zostało rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 maja 2001 r. w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach nieletnich (Dz.U. nr 56, poz. 591 z późn. zm.). Rozporządzenie określa szczegółowe zasady i tryb przeprowadzenia mediacji. Zgodnie z jego treścią postępowanie mediacyjne prowadzone jest poza sądem przez wyszkolonych do tego celu mediatorów. Oprócz mediatorów instytucją uprawnioną do przeprowadzenia postępowania mediacyjnego jest rodzinny ośrodek diagnostyczno-konsultacyjny. Do postępowania mediacyjnego zgodnie z wolą ustawodawcy mają być kierowane sprawy, których istotne okoliczności nie budzą wątpliwości.

Postępowanie mediacyjne ma charakter fakultatywny. Uczestnikami postępowania są: nieletni, pokrzywdzony, rodzice lub opiekun nieletniego, a jeśli pokrzywdzonym jest małoletni – również jego rodzice lub opiekun. Do wszczęcia procedury mediacyjnej potrzebna jest zgoda wszystkich jej uczestników, przy czym może być ona cofnięta w każdym stadium postępowania. Postępowanie mediacyjne prowadzi się w sposób poufny, uniemożliwiający osobom postronnym dostęp do informacji uzyskanych w jego toku. Odstąpienie od poufności jest możliwe wyłącznie za zgodą wszystkich uczestników.

¹⁰ A. Frączkiewicz, *Wybrane problemy stosowania przepisów u.p.n. w praktyce V Wydziału Rodzinnego i Nieletnich w Lublinie*, [w:] *Teoretyczne i praktyczne problemy stosowania ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich*, pod red. T. Bojarskiego, E. Skrętowicza, Lublin 2001, s. 89.

¹¹ Szerzej: B. Czarnecka-Działuk, D. Wójcik, *Nieletni przestępcy i ich ofiary*, Warszawa 1999, s. 7 i nast.

¹² Patrz: B. Czarnecka-Działuk, A. Walczak-Żochowska, *Możliwości mediacji w sprawach o czyny karalne popełnione przez nieletnich w świetle ustawodawstwa polskiego*, [w:] *Teoria i praktyka pojednania ze sprawcą*, pod red. E. Bieńkowskiej, Warszawa 1995, s. 127 i nast. Cyt. za: E. Bieńkowska, A. Walczak-Żochowska, *Systemy postępowania z nieletnimi w państwach europejskich*, Warszawa 1998, s. 62–63. Krytycznie wobec instytucji mediacji wypowiadają się T. Bojarski, E. Skrętowicz, [w:] *Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich z komentarzem*, Warszawa 2002, s. 29,

¹³ B. Wajeroska-Oniszczuk, *Mediacja w sprawach nieletnich*, Warszawa 2005, s. 4.

Zgodnie z § 13 rozporządzenia postępowania mediacyjnego nie przeprowadza się w lokalu zajmowanym przez uczestników lub ich rodziny, niezależnie od przeznaczenia tego lokalu oraz tytułu prawnego do jego zajmowania, ani w budynku sądu.

Na gruncie obowiązujących przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (u.p.n.) należałoby przyjąć tezę, że policja nie posiada uprawnień do kierowania sprawą w celu przeprowadzenia postępowania mediacyjnego. Przysługuje ono jedynie sądowi rodzinnemu, który zgodnie z art. 34 ust. 2 u.p.n. prowadzi postępowanie wyjaśniające. Policja ma za zadanie jedynie zebrać oraz utrwalić dowody czynów karalnych wymienionych w ustawie, a i to jedynie w wypadkach nie cierpiących zwłoki, a następnie powinna przekazać sprawę sędziemu rodzinnemu (art. 37 ust. 2 u.p.n.). Skoro więc wśród tych uprawnień nie zostało wyszczególnione przekazanie sprawy do postępowania mediacyjnego, jest to zabronione¹⁴.

Warto podkreślić, że do postępowania mediacyjnego można kierować w zasadzie każdą sprawą wszczętą wobec każdego nieletniego w związku objawami demoralizacji lub popełnieniem czynu. Z prawnego punktu widzenia ustawa nie przewiduje granicy wiekowej, poniżej której nie byłoby możliwości od strony formalnej wszczęcia procedury mediacyjnej. Również w literaturze przeważa pogląd, że nie istnieje taka dolna granica wieku¹⁵. Przedmiotem mediacji nie powinny być natomiast sprawy, z których wynika, że sprawcę charakteryzuje wysoki stopień demoralizacji, znaczne nasilenie agresji, niski poziom empatii. Nadmierna postawa roszczeniowa pokrzywdzonego, jego brak skłonności do kompromisu oraz wrogie nastawienie do sprawy powinny stanowić przesłanki negatywne przy podejmowaniu decyzji o skierowaniu sprawy do mediacji¹⁶.

Tok postępowania mediacyjnego można podzielić na kilka etapów. W pierwszej fazie mediator zapoznaje się z informacjami zawartymi w aktach sprawy, nawiązuje kontakt z uczestnikami i odbiera od nich zgodę na udział w postępowaniu mediacyjnym. Następnie przeprowadza spotkania indywidualne, podczas których informuje o istocie i zasadach postępowania mediacyjnego oraz o uprawnieniach i roli uczestników. W razie dojścia do porozumienia w przedmiocie rozwiązania konfliktu mediator pomaga w sformułowaniu treści ugody, a na koniec sporządza dla sądu rodzinnego sprawozdanie z przeprowadzonego postępowania mediacyjnego oraz spisuje zobowiązania wynikające z ugody i informuje o tym sąd rodzinny¹⁷. Sprawozdanie

¹⁴ Tak: W. Klaus, *Policja wobec instytucji mediacji*, „Przegląd Prawa Karnego” 2004, nr 23, s. 19.

¹⁵ Tak: G. Harasimiak, *Mediacja w polskim modelu postępowania z nieletnimi*, „Przegląd Prawa Karnego” 2004, nr 23, s. 5.

¹⁶ A. Rękas, *Mediacja w polskim prawie karnym*, Warszawa 2004, s. 11–12.

¹⁷ V. Konarska-Wrzosek, *Postępowanie mediacyjne w sprawach nieletnich*, „Przegląd Sądowy” 2000, nr 4, s. 63–64.

nie może ujawniać przebiegu spotkań ani też zawierać ocen zachowania uczestników w ich trakcie oraz treści ich oświadczeń, chyba że uczestnik wyraźnie wniesie o ujawnienie takich danych dotyczących jego osoby. Warto zwrócić uwagę, że również rekomendacje Rady Europy określają warunki postępowania mediacyjnego, jakie muszą być bezwzględnie przestrzegane. Obejmują one jednocześnie podstawowe zasady, które odnoszą się do każdego etapu mediacji. Są to: dobrowolność, poufność, bezstronność, neutralność, akceptowalność¹⁸.

Podkreślić należy, że ustawodawca nie precyzuje pojęcia mediacji i nie wprowadza jej definicji ani w ustawie, ani w rozporządzeniu, co nie oznacza, że w literaturze brak jest definicji mediacji. Najogólniej mediację w postępowaniu w sprawach nieletnich – analogicznie jak w przypadku, kiedy dotyczy ona osób dorosłych – określić można jako pośredniczenie w sporze. Dokładniej zaś mediacja to próba doprowadzenia do ugodowego, satysfakcjonującego obie strony rozwiązania konfliktu w drodze dobrowolnych negocjacji przy udziale osoby trzeciej, czyli neutralnego wobec stron i konfliktu mediatora. Zadaniem jego jest wspieranie przebiegu negocjacji, łagodzenie powstającego napięcia i pomaganie – bez narzucania jednak stronom rozstrzygnięcia – w wypracowaniu kompromisu. Z reguły chodzi tu o negocjacje bezpośrednie, czyli spotkanie stron konfliktu, ale mogą mieć one też charakter pośredni. Jeśli strony, godząc się na mediację, nie życzą sobie osobistego spotkania, to mediator pełni funkcję swego rodzaju przekaznika wypowiedzi i życzeń jednej strony wobec drugiej¹⁹.

W literaturze niejednokrotnie traktuje się mediację jako jedną z postaci *diversion*²⁰. W uzasadnieniu do rządowego projektu zmian do ustawy także podkreślano, że wprowadzenie tej instytucji jest wyrazem akceptacji mediacji jako alternatywnego środka i stanowi spełnienie od dawna zgłaszanego postulatu zawartego w międzynarodowych dokumentach (np. reguła 11 zatytułowana „Postępowanie alternatywne (*diversion*)” w tzw. Regułach Beijińskich, czyli Wzorcowych Regułach Minimum Narodów Zjednoczonych dotyczących wymiaru sprawiedliwości wobec nieletnich²¹; również zalecenia Rady Europy nr R(87)20 w sprawie reakcji społecznych na przestępczość nieletnich z 17 września 1987 r.). Jak jednak słusznie podkreślają Piotr Górecki i Stanisław Stachowiak²², przyjęte rozwiązanie nie jest w pełni postępowaniem alternatywnym (*diversion*), albowiem nie prowadzi do ostatecznego przejścia postępowania w sprawie nieletniego przez organ pozasądowy.

¹⁸ Szerzej: A. Rękas, op. cit., s. 5.

¹⁹ E. Bienkowska, *Poradnik mediatora*, Warszawa 1999, s. 9 i nast.

²⁰ Patrz: E. Bienkowska, A. Walczak-Żochowska, op. cit., s. 63.

²¹ Tekst polskich Reguł Beijińskich opublikowano w: „Archiwum Kryminologii” 1993, t. XIX, s. 233 i nast.

²² P. Górecki, S. Stachowiak, *Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich. Komentarz*, Oficyna 2007, s. 36 i nast.

Uregulowanie instytucji mediacji przez art. 3a u.p.n. jest zatem analogiczne do rozwiązania przyjętego w art. 320 k.p.k. Powyższe ujęcie postępowania mediacyjnego na gruncie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich może budzić zastrzeżenia, skoro komentowany przepis nie akcentuje jednoznacznie celów mediacji. Nie do przyjęcia byłoby, z punktu widzenia celów wychowawczych ustawy, takie porozumienie się nieletniego (a *de facto* jego opiekunów prawnych) z pokrzywdzonym, które w efekcie wbrew art. 3 u.p.n. prowadziłoby do niestosowania wobec nieletniego środków wychowawczych przewidzianych przez ustawodawcę²³.

Warto podkreślić, że postępowanie mediacyjne w znacznym stopniu od-suwa nieletniego od formalnych postępowań wdrażanych w następstwie przejawiania przez niego zachowań sprzecznych z normami społecznymi, w tym prawnokarnymi. W doktrynie podkreśla się, że możliwość kierowania spraw nieletnich do postępowania mediacyjnego wypełnia istniejącą lukę pomiędzy możliwymi dotąd dwiema skrajnymi decyzjami podejmowanymi w sprawie nieletniego. Sprowadzały się one do wszczęcia postępowania bądź do jego umorzenia, a więc braku ingerencji w życie nieletniego z jednej strony oraz wszczęcia postępowania celem zastosowania środków wychowawczych czy poprawczych z drugiej strony. Mediacja – jak podkreśla Violetta Konarska-Wrzosek²⁴ – stanowi wielce obiecujące ogniwo w polskim systemie opiekuńczo-wychowawczo-ochronnym, którego wyraźnie brakowało, a które doskonale uzupełnia ten system o nowe, pozasądowe sposoby wychowawczego postępowania z nieletnimi.

Z procesowego punktu widzenia mediacja daje szansę na skrócenie i uproszczenie postępowania sądowego. Takie rozwiązanie może być korzystne dla wszystkich jego uczestników. Nieletni, spotykając się z mediatorem w sprzyjających warunkach, czy to na terenie rodzinnego ośrodka diagnostyczno-konsultacyjnego, czy w innym wyznaczonym do tego poza sądem miejscu, jest w mniejszym stopniu narażony na stygmatyzację i jej negatywne skutki. Pokrzywdzony niejednokrotnie – zwłaszcza w sprawach nieletnich – nie jest zainteresowany szczegółowym rozpatrywaniem sprawy i długotrwałym dochodzeniem „sprawiedliwości”.

Nie sposób pominąć pozytywnych celów wychowawczych, jakie może przynieść mediacja w tej grupie wiekowej sprawców. Zawarta ugoda może być dowodem na to, że nieletni dostrzegł negatywny skutek swojego postępowania, wyraża skruchę, a udział w mediacji stanowi wyraz korzystnych zmian w jego postawie. Bezpośredni kontakt z pokrzywdzonym umożliwia uzmysłowienie nieletniemu szkodliwości popełnionego czynu zabronionego lub innego zachowania wskazującego na demoralizację.

²³ Ibidem.

²⁴ Patrz: V. Konarska-Wrzosek, op. cit., s. 69.

Postępowanie mediacyjne w sprawach nieletnich może stać się skutecznym środkiem zapobiegania ich demoralizacji i przestępczości, jednakże pod warunkiem, że sądy rodzinne zaczną w praktyce stosować tę instytucję. Mediacja, od dawna ceniona w krajach anglosaskich i Europie kontynentalnej, od kilkunastu lat toruje sobie drogę również w przechodzących transformację ustrojową krajach Europy Środkowo-Wschodniej. Mimo początkowych trudności, jest nadzieja, że stanie się ona skutecznym narzędziem rozwiązywania sporów także w polskim systemie prawnym. Jednak jak dotąd, zwłaszcza jeśli chodzi o postępowanie w sprawach nieletnich, można mówić jedynie o założeniach teoretycznych i pozytywnych doświadczeniach innych krajów.

Summary

Institution of mediation in Poland relating to issues of the juvenile delinquency

The advantage of restorative justice rests on its very nature in its contrast with the retributive justice system. In restorative justice, offenders are being reintegrated into the society through repentance and reparation. Victims are also given opportunities to forgive offenders for their wrongdoing. When the victim and the offender freely discuss the causes and effects of the offender's act and ways for the offender to make amends to the victim, they may take a major step toward preventing future offenses.

Mediation has been classically defined as the intervention of a third party between two or more sides in a dispute in an attempt to help them reach an agreement. Mediation, because of its inherent individuality, offers a practical and potentially highly successful approach to juvenile justice.

The paper presents the problem of mediation as seen from the perspective of criminal law and criminology.